

Foto: Kathrine Geard, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

«Alt henger sammen med alt». Gro Harlem Brundtlands kjente ordtak kan tjene godt også som innfalls- vinkel til forståelse av vesentlige sider ved den økonomiske politikken og næringsutviklingen gjennom hele hennes tid som landets statsminister - eller opposisjonsleder.

Willochs berømte frislepp av finansmarkedene fra 1981 - 82 har jappetida som varemerke. Mai 86 faller regjeringen på bensinavgiftssaken – et signal om at Willochs regjering begynner å ta inn over seg krisetegnene.

Gro Harlem Brundtlands andre regjering tiltrådte fredag 9. mai 1986. Søndag 11. mai devaluerte regjeringen krona med 12 %. Økonomisk motbakke – i vesentlig grad som følge av det finanspolitiske frislippet i den foregående regjeringsperioden - ble Gunnar Berges lodd som finansminister. Virkningene av nye og krevende rammebetingelser under et mer liberalt markedsøkonomisk regime for den økonomiske politikken fra 70-tallet skapte store spenninger - ikke minst internt i arbeiderbevegelsen.

En av følgene av innstrammingspolitikken fra 1986 var at boligprisene fra 1987 gikk nedover – og kontorlokaler mm gikk enda mer ned. Forløperne til bankkrisen kommer allerede i Berges tid i Finansdepartementet, men kollapsen i storbankene kommer først på Sigbjørn Johnsen's vakt på 90-tallet.

Det er også først i Sigbjørn Johnsen's periode at virkningene av Berges tilstrammingspolitikk gir effekter som ønsket, og når Gro Harlem Brundtlands 3. regjering går av høsten 1996, regnes økonomien som «friskmeldt».

– og strid om Statoil – hele veien

Foto: Glen H. Widing, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Fra tidlig 70-tall – og etter hvert parallelt med utviklingen som beskrevet her – utvikler oljealderen seg i Norge, og Arbeiderpartiets grep om oljepolitikken blir tidlig avgjørende. Med Borten-regjeringens fall i 1971 blir ideene fra Arbeiderpartiets industripolitiske tenkeloft brakt inn i Industridepartementets politiske ledelse. Nederland og Storbritannia er nærliggende eksempler på land som har løst liknende industripolitiske utfordringer på sine måter. Regjeringsskiftet gir Arbeiderpartiet muligheten til å utvikle et sosialdemokratisk svar på denne utfordringen.

Arve Johnsen personifiserer i særegen grad dette grepet. I to bøker – og med til dels militær sjargong - har han beskrevet strategier for kontroll av «kommando-høydene» i oljenæringen.

Fellesskapets grep om oljeøkonomien hadde som ventet ikke unison støtte. For Høyres ideologer ble Statoils stadig sterkere stilling i Nordsjøen, oljenæringen generelt – og til dels i tilknyttede politiske prosesser – stadig vanskeligere å svelge. *Vingeklipping av Statoil ble et mantra i Willoch-regjeringens virke.*

Møtedatoer er som følger – og – de tre første - på torsdager 18.30 i festsalen på Folkets Hus i Stavanger:

17. januar : Gunnar Berge: Kampen om Statoil og det historiske oljekompromisset med SDØE. Willoch's regjering er kanskje mest kjent for det generelle økonomiske frislippet. Kampen om Statoil har kommet litt i bakgrunnen.

14. februar: Arve Johnsen: Vår evige rikdom – hvordan - og hvorfor - gjorde vi det

21. mars : Gunnar Berge: Finanskrakk og devaluering – og påfølgende stramme tøyler i den økonomiske politikken - det Willoch helst ikke vil snakke om

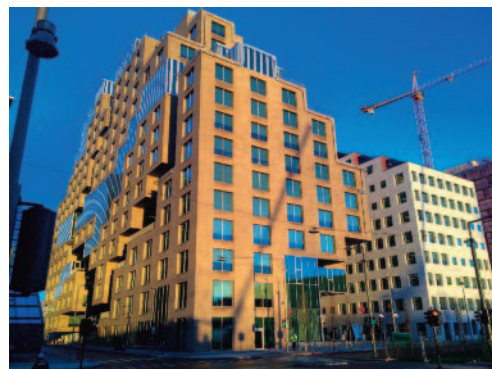
10. april : Sigbjørn Johnsen: Bankvesenet må berges – men hvem betaler regningen?

Møteleder : **Tom Hetland**

Men selv i den relativt korte perioden Willoch ledet en flertallsregjering, hadde denne delen av oljepolitikken hans ikke nødvendig flertall i regjeringen. Arbeiderpartiet kunne spille til dels åpent på motsetningene i hans egen regjering. Statens Direkte Økonomiske Engasjement oppstår som en direkte konsekvens av dette spillet – basert på mellompartienes sterke stilling i regjeringen.

I forkant av valgnederlaget i 1981 har Statoil hatt 10 gode vekstår – som topper seg via Bjartmar Gjerdes 4. konsesjonsrunde i 1979 og viktige utbyggingsbeslutninger i 1980 - 81.

Som i andre europeiske land er det også hos oss skattebetalerne som må trå til når privatbankenes utlånsiver fører galt av sted. *Det «særnorske» ved Brundtland-regjeringens bankredningspakker er at verdiene i stor grad blir værende på fellesskapets hånd:* Bankeierne må betale for fellesskapets bidrag med eierkapitalen.

DNB i Bjørvika. Foto: Espen Brynsrud

Vi håper og tror at mange vil sette pris på å høre disse temaene presentert og belyst av aktører som stod sentralt i oppgaveløsningen – og muligheten til utfyllende spørsmål.

Og ikke minst er vi opptatt av å få fram de særegne løsningene i norsk sosialdemokratisk politikk – eksempelvis belyst ved etableringen av Statoil, og hvordan den generøse bruken av skattepengene våre under bankkrisen på nittitallet også får konsekvenser for eierskapet til bankene som står for fall.

Møteserien er et samarbeid mellom Arbeidernes Historielag i Rogaland, Industri Energi og Fellesforbundet avd. 25.